MESÉLŐ FÉNYKÉPEK

Szlatki Erazmus nyomában

Szabó Andrea

„Egy fénykép nem csupán kép
(mint ahogy a festmény is kép), nem csupán
a valóság értelmezése, hanem nyom is,
a valóság közvetlen lenyomata,
akár a lábnyom vagy a halotti maszk."
Susan Sontag[1]

Összefoglaló:

Jelen tanulmányom két, számomra legkedvesebb terület, a fotográfia és a történelem összefonódásából született. Anyai ági nagyszüleim halála után a ránk maradt tárgyak között 2019-ben az egyik elrejtett dobozból előkerült régi felvételen egy teljesen ismeretlen férfi szerepelt, kinek létezéséről családunkban addig senki sem tudott. Neve alapján néhai nagyapám – kihez vérségi rokonság nem köt – egyik felmenője lehetett. Kutatásom kiindulópontja ennyi volt tehát. Egy név és egy beosztás: Szlatki Erazmus, felügyelő. Végzett fotográfusként mindig is rajongtam az archaikus és analóg felvételi technikák iránt, és a korabeli műtermi fotográfiákról számos szakirodalmat elolvasva igyekeztem minden fellelt részletet felhasználva megírni Szlatki Erazmus történetét, csupán a róla készült fotográfiák – és az azokon szereplő apró információk – alapján.

Kulcsszavak: fotográfia, csendőrség, családfakukatás, történelem, 20. század

Abstract:

My present study is born out of the combination of two favored fields of mine, namely photography and history. After the death of my maternal grandparents, among the things left to us was a hidden box in which in 2019 I found an old photo of a totally unknown man about whose existence nobody knew. Judging by his name he could have been an ancestor of my late grandfather's, though between us is no blood relationship. This was the starting point for my research. One name and one position: Erazmus Szlatki, supervisor.

As a professional photographer, I have always been fond of archaic and analogue photographical techniques, so having read the literature about

[1] https://www.citatum.hu/szo/f%E9nyk%E9p (letöltés dátuma: 2020. 04. 23.).

the contemporary studio photographs of that time, I intended to write the story of Erazmus Szlatki using every detail found, based on merely the photos of him and the pieces of little information written on them.

Keywords: Photography, gendarmery, genealogy, history, 20th Century

A fotográfia születése hosszú folyamatának első írásos forrásai egészen a 9. századig vezethetőek vissza – az arab Ibn al-Hajszam *Opticae Thesaurus* című munkájában a camera obscuráról írt feljegyzéseiig –, amikor a fény és természetének tanulmányozása során igyekeztek megfejteni titkait. A látvány képének rögzítésére tett elsőpróbálkozások és sorozatos kudarcok után a 19. században számos közel azonos idejű felfedezés versengett egymással. Végül a Francia Tudományos és Képzőművészeti Akadémia együttes ülésén a dagerrotípia eljárása ismertetésének dátuma, *1839. augusztus 19.* lett a fotográfia megszületésének hivatalos dátuma.[2] Végzett fotográfusként mindig is érdekeltek az archaikus fotóeljárások, amelyek közül sok korai eljárást kipróbálhattam és használok mind a mai napig, legyen az üveglemezes nedves eljárás – kollódium- vagy ciano- és argentotípia.[3]

Egy-egy fénykép a személyes emlékek megőrzésén túl számos el nem mondott történetet is rejthet magában. Jelen tanulmányom egy „családfakutatás", amelynek nélkülözhetetlen eleme a fotográfia. Sokszor a fotóknak és a talán észre sem vett családi emlékeknek, tárgyaknak nem is tulajdonítunk akkora jelentőséget, amíg az utolsó ember el nem távozik az élők sorából, aki még részletesen be tudott volna számolni az adott képen szereplőkről, a tárgyak jelentőségéről, a hozzájuk kötődő emlékekről.

Anyai nagyapám és nagymamám halála után hagyatékukban véletlenül fellelt felvételek alapján igyekeztem feltárni a családom egyik – *nem vérségi rokonságban álló* –, eddig mindenki számára teljesen ismeretlen tagjának életútját. Kezdetben egyetlen kopott fénykép volt a kiindulási pont, amely érdeklődésem középpontjába került, és ez a vizsgálódás teljesen új megvilágításba helyezte számomra a családfakutatást. Mivel anyai nagymamám harmadik házasága révén kerültem kapcsolatba a kutatott személlyel, a hagyományos családfakutatás, a bizonyítható vérrokonság – születési anyakönyvi kivonatok és a korábbi dokumentációk) hiánya miatt – sajnos elmaradt. Ennek ellenére, három további fellelt, kutatásaim

---

2 A fotográfiai eljárások közötti vetélkedésben számos sikeres próbálkozás is történt, ezek közül említésre méltó Joseph Nicéphore Niépce, Hippolyte Bayard és William Henry Fox Talbot eljárásai, akik Louis-Jacques-Mandé Daguerre-rel párhuzamosan értek el sikeres, képrögzítéssel kapcsolatos eredményeket.

3 Az archaikus technikákról szóló hazai kiadású e téren legátfogóbb könyv Kincses Károly (2009): *Hogyan (ne) bánjunk (el) régi fényképeinkkel. Amit a régi fényképekről tudni kell.* Magyar Fotográfiai Múzeum, Kecskemét.

szerint 20. század elején készült fényképfelvétel és egyetlen ceruzával írt zárt levelezőlap birtokában igyekeztem kideríteni mindent, amire ilyen körülmények között lehetőségem nyílt. A kutatásban a történelmi segédtudományok számos ágát hívtam segítségül – epigráfia, ikonográfia, insigniológia, irattan – a fotókból kinyerhető információk elemzéséhez és feldolgozásához. Az érintett korszak a 19. század utolsó harmada és a 20. század első fele.[4] Mivel már nincs leszármazó, sajnos nincs lehetőségem kérdezni, a rendelkezésre álló dokumentumokat „faggatom" hát tovább: a fényképeket.

Jómagam mindig is érdeklődtem a történelem és a régi korok emlékei iránt. Apai dédszülőm – Stemler Ferenc – a 20. század elején komornyikként szabadidejében még üveglapos negatívokra, később pedig szárazlemezes eljárással fotózva örökítette meg többek között az erdélyi bevonulást is. 2010 májusában a fotózás felé fordult az érdeklődésem. A korábban felfedezett családi képgyűjtemény eszmei értékéről addig még csak fogalmam sem volt, és édesapám hozzáértésének volt köszönhető, hogy néhány darabja máig is épségben – s most már a birtokomban – van. Nagyon sok régi családi felvétel pedig már múzeumi gyűjtemény része,[5] így bár konkrét kötődés nélkül, de az utókor számára bizonyosan elérhető lesz a további évtizedekben is, megfelelő konzerválási eljárások révén. Mivel időközben hivatásos fotográfusi végzettséget is szereztem, tanulmányaim során egyre nagyobb rálátásom lett a fotótörténeti eljárásokra és az egyes korszakokra jellemző képalkotási stílusokra.

Egyes fotók alatt vagy hátoldalán ceruzával írt kézi jegyzetek is találhatóak, a kor szokása szerint emlékül küldött képeslapok hordozta fotók esetén a helyszín és a címzett is egyértelműen megállapítható, ha azt a rajtuk lévő kézírás olvashatósága engedi. Sok fénykép esetén a fotográfus műhelye vagy monogramja, vezetékneve az, ami az egyetlen kiindulópont a körülmények meghatározásához, de sokszor segítségünkre van a korszak megállapításához az öltözék és a hajviselet is.

A gyarapodó családi fotó-kincstár és a számos bolhapiaci kincskeresés után vásárolt régi felvétel egyre inkább visszaterelt a történelemhez, és eddigi tudásom gyarapítva próbáltam a fényképek alapján a lehető leghitelesebb és legpontosabb összefoglalóját adni azoknak a történeteknek, amelyeket az egyes fényképeken keresztül sikerült összegyűjtenem. Egyúttal remélem, hogy a képeken szereplő személyek emlékét is sikerül

---

4 A tanulmányban számos esetben – éppen a dokumentációk hiánya miatt – csak hozzávetőleges és becsült adatokat tudtam megállapítani, és bizonyosan további pontosítása lesz szükség, amennyiben a kutatást tudományos keretek között lesz lehetőségem elmélyíteni. Egyes feltételezéseim természetesen csak a rendelkezésre álló információk alapján születtek, hipotézisek, nem tartom őket megkérdőjelezhetetlennek.

5 Édesapám felajánlása révén a Magyar Nemzeti Múzeum fotótárában dédnagypapám számos üvegnegatívja szerepel a II. világháború korszakából.

ezáltal még hosszú-hosszú ideig megőriznem, így ők is kicsit tovább élnek majd az emlékezetünkben. A sok fénykép és történet közül most azt az egyet választottam tanulmányom témájául, amelyhez vérségi kötelék nem köt. Szlatki Erazmus[6] rejtélyes történetét, a fényképein keresztül.[7]

1. kép. *Szlatki/Szlatky Paula gyermekként Josef Ederer ottendorfi fotográfus műtermében, az 1900-as évek elején, 1 éves kora körül. Celloidin-eljárás. Teljes méret: 6,7 x 10,8 cm*

Forrás: *A szerző saját tulajdona*

Az első nyomok

Nagyapámhoz, *Szlatky Lászlóhoz* (született: 1934. augusztus 14-én, Kaposváron, meghalt: Budapest, 2013. május 11-én) nem köt vérségi rokonság. Nagymamám, Szlatkyné Kálmán Mária harmadik, élete végéig tartó házassága révén kerültem vele kapcsolatba. Korábbi házasságából

6 Nevét a következő formákban találtam meg: Szlatki, Szlatky, illetve Erazmus, Eraszmus és Erezmus. A tanulmányban következetesen Szlatki Erazmusként hivatkozok rá. Nagyapámnál, aki szintén mindkét névalakot használta, a Szlatkyt használom.

7 Szlatki Erazmus és néhai mostohanagypapám, Szlatky László közötti rokonsági fok az eddigi kutatásaim szerint nagyapa-unoka viszony lehetett.

egy gyermeke született. Fiatal éveiről sok adat nem maradt ránk. Somogy megyében élt a család, ő maga lakatosnak tanult, majd az 1950-es évek elején osztályvezető lett, illetve honvédségi keretek között a Gödöllői Gépgyárban dolgozott, szintén osztályvezetőként. Ebből a beosztásból nyugdíjazták, alezredesi rangban, majd később kitüntetéssel nyugalmazott ezredessé léptették elő. Nevéhez kötődik a „Vöcsi"[8] nevű rakodógép fékberendezésének tervezése. Sírja a Rákospalotai temetőben van, felesége, annak szülei és testvére mellett. Hagyatékának feldolgozása sajnos nem várt akadályokba ütközött, nagyon sok papír, irat, fontos dokumentum megsemmisült a halálakor, így a szüleivel kapcsolatosan, illetve gyermekévei tekintetében még nagyon sok felkutatni való áll előttem, amennyiben erre lehetőségem adódik. Szerencsés tény azonban, hogy

2. kép. *Szlatky László (1934–2013). Korabeli felvétel. Teljes méret: 8,7 x 13,5 cm*

Forrás: *A szerző tulajdona*

8 Vörös Csillag Traktorgyár önjáró forgógémes rakodógép.

a családi fotók között egy, név alapján egyértelműen beazonosítható, ugyanakkor eddig ismeretlen felmenőjére bukkantam. Ennek köszönhetően (egy név és egy titulus alapján) el tudtam indulni azon az érdekes és közel sem egyszerű úton, amely révén igyekeztem megtudni mindent, amit jelen körülmények között lehetséges. Egy olyan történetet, amelyet átszőtt a világháború, az egymást váltó rendszerek, a hatalmi harcok, és amelyben egyáltalán nem volt egyszerű élni és dolgozni. Nagyapám édesanyja, Szlatki Paula családnevét kapta születése után – ahogyan László fiútestvére is –, ennek oka számomra még ismeretlen, valószínűsítem, hogy mindkét gyermeke házasságon kívül születhetett, de ennek pontos felderítése még várat magára. A Szlatki Pauláról fennmaradt két kép közül az első fényképet (1. kép) készítő fotográfus – Josef Erderer – működéséről egy korabeli biciklis klub albumán keresztül szereztem több információt.[9]

A fotográfust egyébként az I. világháború után eltűntként tartották nyilván. Interneten fellelhető fotográfiái szerint 1929-ig tevékenykedhetett műtermében. A Sagen.at nevű, fotográfiákkal foglalkozó ausztriai oldal összegyűjtötte a területen tevékenykedő korabeli fotográfusokról szóló információkat. Josef Erdererről a következőket írják: *„Josef Ederer betreibt Ateliers in Oed bei Ottendorf (1903 bis 1926) und Gleisdorf (1912 – 1929).”* Tehát fotóműtermet működtetett Ottendorfban 1903 és 1926 között, valamint Gleisdorfban 1912 és 1929 között.

Az egyik fényképfelvételen szereplő név és titulus – Szlatki Erazmus, felügyelő – volt tehát az első kiindulási pont, amely a csendőrséghez vezetett el.

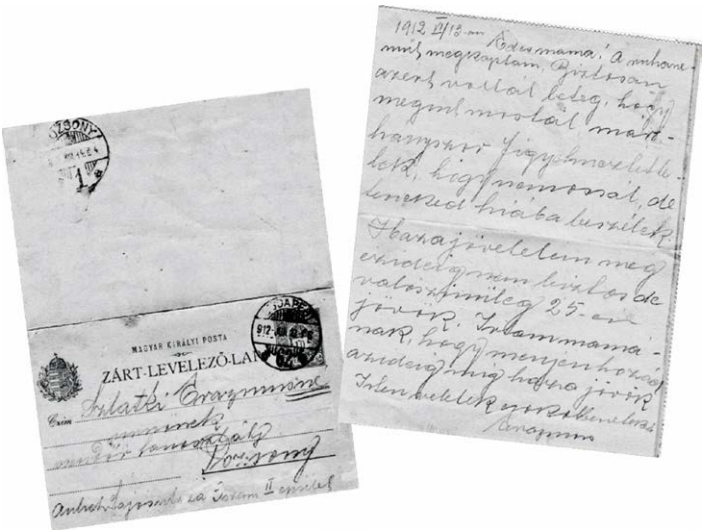
„Édesmama” – 1912

Egy levél, zárt levelezőlap, amelyet Budapesten adtak fel, és amely másnap meg is érkezett Pozsonyba. Címzettje Szlatki (!) Erazmusné, feladója Szlatki Erazmus, aki éppen 1912. június 13-án ragadott ceruzát és köszönte meg a frissen mosott ruhát *Édesmamának*.

A levelet a Magyar Királyi Posta kézbesítette, igen gyorsan. A cím: Pozsony, Aulich Lajos utca 3. II. Épület, Csendőr Tanosztály.

[9] http://www.sagen.at/fotos/showphoto.php/photo/51092 (letöltés dátuma: 2020. 04. 23.).

3. kép. *Levél 1912-ből.*

Forrás: A szerző saját felvétele és tulajdona

A levél szövege pedig a következő:

„1912. VI/13-án

Édesmama!

A ruhaneműt megkaptam. Biztosan azért voltál beteg, hogy megint mostál, már hányszor figyelmeztettelek, hogy ne mossál, de teneked hiába beszélek.

Hazajövetelem még ezideig nem biztos, de valószínűleg 25-én jövök. Írtam mamának, hogy menjen hozzád, azideig míg haza jövök.

Isten veletek

Csókol benneteket Erazmus"

A levél dátumából és tartalmából következtetve Erazmus valószínűleg a feleségének írta a fenti sorokat – erre utal talán a tegező forma is, mivel édesanyját valószínűleg inkább magázta, bár a házastársak között sem volt ez ritka –, mert az utolsó sorban szereplő Mama valószínűleg az édesanyja lehetett, akit megkért, hogy látogassa meg feleségét, aki hazatértéig valószínűleg kislányukkal együtt tartózkodott otthon. (A 2. képen szereplő, megközelítőleg egyéves kislány Szlatki Paula, akiről a felvétel a fotográfus működési idejét tekintve 1903. után készülhetett.) Amennyiben helytálló ez a feltételezés, és a csendőrségi szabályzatnak megfelelően Szlatki Erazmus a 20. életévét betöltve, még nőtlenül állt szolgálatba, legkorábban 1904 körül, hiszen 1905-ben neve már szerepel a csendőrségi zsebkönyvben is, akkor leányuk, Paula 1904 után születhetett – születési helye ismert: Bécs –, így a felvétel is 1905 táján készülhetett róla, egyévesen.

S a levélcímről is álljon itt egy rövid ismertető Dr. Ortvay Tivadar könyvéből: „Az Újváros ez új utcája a Stephánia-utat köti össze a Mély úttal. Nevét a Pozsonyban 1792-ben született Aulich Lajos híres magyar forradalmi tábornok és honvédminiszter tiszteletére kapta. Meghalt, mint nemzeti vértanú Aradon 1849. október 6-án. Ez utcában van a csendőrségi laktanya, a csendőrségi parancsnokság, a csendőrségi szakaszparancsnokság, a csendőrségi őrsparancsnokosig és a csendőrségi tanosztály parancsnokság."[10]

A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve[11] – 1907–1918

A csendőrség (korábban zsandárság, illetve sokáig párhuzamosan futott e két megnevezése a szerveknek) Európa számos országában létező rendvédelmi szervezet volt,[12] amely katonai szabályok, elvek mentén szerveződött. Az első csendőrséget Napóleon idején hozták létre – Franciaországban 1798-ban –, mely a VII. Károly által 1429-ben felállított elit katonai testület átalakítása nyomán jött létre.[13] Magyarországon az írott források 1834-ben használják először a csendőr szót. 1849-ben létrejött a *Császári-királyi Csendőrség*, de ennek nagy részét a kiegyezéskor (1867-ben) megszüntették. Később két szervezet jött létre: *Magyar Királyi Erdélyi Csendőrparancsnokság*, illetve a *Magyar Királyi Horvát-szlavón Csendőrparancsnokság.* A Magyar Királyi Csendőrparancsnokságot 1881-ben hozták létre az erdélyi parancsnokság területén, majd az egész országra kiterjesztették. 1849 után a csendőrség a nemzeti felkelés leverésében is jelentős szerepet kapott, ezért hamar népszerűtlenné vált a lakosság körében. Ezután a betyárok elfogása lett az egyik fő feladata a szervezetnek. A szolgálati nyelv eleinte a német volt. 1881-ben a Parlament meg-

---

10 Dr. Ortvay Tivadar (1905): *Pozsony város utcái és terei.* Wigand F.K. Könyvnyomdája, Pozsony. 12–13.

11 A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyvei: https://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=02994 (letöltés dátuma: 2020. 04. 26.).

12 A Magyar Királyi Csendőrségről, a szervezet történetéről és működéséről a legátfogóbb munkák, amelyek alapján kutatásomat is végeztem: Csapó Csaba (1999): *A magyar királyi csendőrség története (1881–1914).* Pannónia Könyvek, Pécs; Parádi József (2012): *A Magyar Királyi csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881–1945.* Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Budapest. Forró János (1993): A csendőrség története. A csendőr őrs. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis),* III. évf. 4. sz. 132–151.; Kaier Ferenc (1997): Az őrs mindennapi élete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis),* VII. évf. 8. sz. 46–56.; Lévai Anita – Potó István (2009): *A magyar királyi csendőrség története.* Vagabund Kiadó, Kaposvár; Lugosi József (1993): A rendvédelmi testületek fegyverei 1868–1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis),* III. évf. 4. sz. 152–160.

13 Csapó: i. m. 11.

szavazta a Magyar Királyi Csendőrség felállítását. *Az uralkodó a törvényt 1881. február 14-én szentesítette.*[14] A szervezet a belügyminisztérium és a honvédelmi minisztérium hatáskörébe tartozott.

Hat csendőrkerület jött létre, Budapest kivételével: I. Kolozsvár; II. Budapest – vidéki hatáskörrel; III. Szeged; IV. Kassa; V. Pozsony; VI. Székesfehérvár.

Egy csendőrre legfeljebb 60 km^2 járőrterület juthatott, párban járőrözés esetén azonban ez 120 km^2-t jelentett.[15] 1890-ben még nyolc csendőrkerület jött létre, és megalakultak a határ menti csendőrségek is. Egy csendőr őrmester fizetése évi 2336 Korona, járásőrmesteré 2769 Korona volt a századfordulón. A tisztek ennek sokszorosát is megkeresték ezredesként, több mint 10 000 Korona volt a jövedelmük. A csendőrjelöltek, amennyiben a felvételi követelményeknek megfeleltek, 6 hetes kiképzést kaptak, amelyet 6 hónap próbacsendőrségi időszak követett. A jelentkezőt ezután véglegesítették. Gyerekes apák 100 korona családi pótlékot is kaptak, gyermekenként. A Magyar Királyi Csendőrség minden évben közreadta teljes állományát tartalmazó zsebkönyvét, tagjainak szolgálati helyével és pontos beosztásával együtt. Ez az a forrás, ahol a kutatásom alapján az első nyomot felleltem Szlatki Erazmusról, a kinevezések, leszerelések, lefokozások és jutalmak is mind-mind e zsebkönyvekben szerepelnek, ezek szolgáltak következő kutatásaim alapjául. Nagyon fontos és hasznos információt nyújtanak a felvételi szabályzatban fektetett elvárások, amelyek közvetve, de rálátást adnak arra, vajon milyen kvalitásokkal is kellett bírnia Szlatki Erazmusnak, hogy csendőr lehessen: „…honos legyen; feddhetetlen erkölcsi magaviselet és megfelelő szellemi képességek mellett tisztességes és ildomos magatartással bírjon; húsz évnél ifjabb és negyven évnél idősebb ne legyen; nőtlen vagy gyermek nélküli özvegy legyen; tökéletes hadiszolgálati képességek mellett 163 cmnyi testmagassággal bírjon; a szolgálati magyar nyelven kívül még azon vidék nyelveinek egyikét is ismerje, melynek területén mint csendőr működni hivatva leend és olvasni, írni és számolni tudjon."[16]

A korabeli szabályzat erős ajánlást adott a csendőrök étkezésére vonatkozóan is: reggelire egy nagy adag kávét, tejet vagy kakaót ittak, vagy rántott levest, ebédre szintén leves, hús mártással, vagy hús és tészta, vacsorára pedig újfent húsétel állt a javaslatban[17]. Hogy ezt a menüt a gyakorta napokon át járőröző csendőrök mennyire tudták tartani, kérdéses.

---

14 Uo. 23.

15 Uo. 38.

16 *Szervezeti és szolgálati utasítás a m. kir. csendőrség számára.* Pallas Kiadó, Budapest. 1887. 1025–1026. A szabályzat és a felvételi feltételek az évek, évtizedek során természetesen sokat változtak.

17 Csapó: i. m. 32.

A csendőrség az első világháború alatt már szétesőben volt, állománya jelentős részét a frontra vezényelték, sokuk hadifogságba is esett. A csendőrség tisztikarának jelentős részét 1919. március 26-ig nyugállományba helyezték, majd a korábbi személyzetet felváltották a Vörös Őrség tagjai.

Szuhahora – Első évek a csendőrségnél

Hála a csendőrségi zsebkönyveknek és a Magyar Széchényi Könyvtár digitalizált anyagának, az első fellelhető csendőri tagsága *Szlatky (sic!) Erazmusnak az 1905-ös évre datálható*. Ahogy már korábban szó volt róla, a csendőrség soraiba 20. életévét betöltött személy léphetett be. Ez majd az 1919-es évben még azzal a kikötéssel szigorodik, hogy próbacsendőrök csak azok lehettek, akik az I. világháború során a hadseregben már altiszti rendfokozatot értek el. 1919. előtt ilyen kitétel nem volt. *Szlatky Erazmus* nevével tehát az *1905-ös adatokat tartalmazó, 1906-os kiadású, Budapesten megjelentetett csendőrségi zsebkönyvben találkozhatunk először.* Ez azt jelenti, hogy ekkor vagy korábban töltötte be a 20. életévét – születési dátuma így valamikor 1880 és 1885 közöttre datálható –, nőtlen lehetett, és gyermektelen. Hivatalos szerepeltetése a könyvben azt jelzi, hogy a féléves próbaidő letelt, és állományba vették. Nem is akárhol. A zsebkönyv tanúsága szerint *1905-ben az V. körzet 2. szárny 2. szakaszának 223-as számú őrsében teljesített csendőrként szolgálatot a lengyel határ közelében: Szuhahorában.* Ez a terület Árva megyében található és Mária Terézia idejében az árvai uradalom úrbéri tábláin szerepel. Lakosságának 2%-a volt 1910-ben magyar, ez pontosan 13 főt jelentett!

Vándorlás – V. körzet szolgálati helyei 1905–1924 között

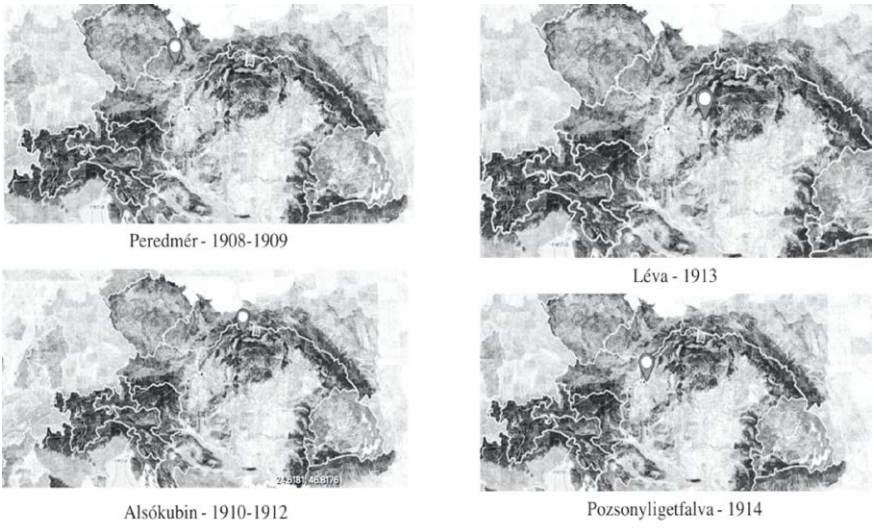
Az ötös számú körzet (Pozsony) nagyon kiterjedt területen helyezkedett el. Egészen Lengyelország határáig. 1905-től 1919-ig találunk az évkönyvekben adatot Szlatki Erazmusról (helyenként Erezmusról), aki az itteni körzet különböző szakaszaiban látott el először csendőri, majd őrvezetői, címzetes őrmesteri, később pedig megbízott, majd 1915 januárjától járásőrmesteri feladatokat. Az évek elteltével számos helyen találjuk meg nevét a körzeten belül. Ezek pedig a következők:

1905–1906: 223. őrs, Szuhahora
beosztás/rang: csendőr
1907: 223. őrs, Szuhahora
beosztás/rang: őrsvezető
1908–1909: 50. őrs, Peredmér (Trencsén)
beosztás/rang: címzetes őrmester

1910–1912: 58. őrs, Árvaváralja (Alsókubin)
beosztás/rang: járásőrmester jelölt
1913: 3. szakasz, Léva
beosztás/rang: Segédoktató a tanosztálynál
1914: V. körzet, 1. szárny: Pozsony, 2. őrs: Pozsonyligetfalva
beosztás/rang: őrmester
1915: 218. őrs, Lipótújvár
beosztás/rang: őrmester
1915. január 1-ével hivatalosan is kinevezték járásőrmesternek, ez az 1915-ös zsebkönyvben jelent meg, így az 1916-os zsebkönyvben szerepel ezen a rangon.
1916: 218. őrs, Lipótújvár
beosztás/rang: járásőrmester
1917: 201. őrs, Stubnyafürdő
beosztás/rang: járásőrmester
Ebben az évben dicsérő okiratban részesítik.

„A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője által dicsérő okirattal láttattak el. V. számú csendőrkerületnél Szlatki Erazmus és Végh Pál járásőrmesterek." (1918. évi zsebkönyv.)

4. kép. *Szolgálati helyek 1908–1914.*

Forrás: Hungaricana, https://www.arcanum.hu/hu/mapire/

A *Személyes Ügyek* című lap 1920. május 8-i számában[18] az alábbiakat közlik:

„A magyar hadügyminiszter kinevezte a magyar belügyminiszter úrral egyetértőleg a magyar csendőrség állományába 1919. évi január hó 1-ével felügyelővé a következő vizsgázott csendőr rangosztályba nem sorolt havidíjasokat és 1. osztályú őrmestereket: Szlatki Erazmus V."

Az 1919-es év nagy fordulatot hozott a csendőrség életében is. A tisztikar jelentős részét nyugállományba helyezték, és a csendőrség személyzetét felváltotta a Vörös Őrség, amit az év augusztusában feloszlattak. A zsebkönyvek nem jelentek meg, így sajnos ezekben az években Erazmus hollétéről nincs információnk. 1912 nyarán bizonyos, hogy Budapesten tartózkodott, mert itt adott fel levelet. Nevével az 1925-ös zsebkönyvben találkozunk legközelebb. Ettől az évtől kezdve adta ki az újraszerveződött csendőrség az évkönyveket. Innentől fogva megszüntették a vármegyei parancsnokságokat, és jelentős összevonások történtek.

Mesélő fényképek

Mielőtt a képek tartalmát áttekintenénk, előtte a korszakra – tehát a XX. század első évtizedeire – jellemző fotográfiai eljárásokról szeretnék néhány szót ejteni.[19] A korszak híres nagy fotográfusai – mint például Divald Károly, Balogh Rudolf, Jelfy Gyula – mellett számtalan fotográfus készítette el felvételeit az ország különböző pontjain műtermében vagy vándorfotográfusként. Működésükre rengeteg, napilapban megjelentetett hirdetésük is utal. Áraikról és a kérhető nagyítások méreteiről is tájékoztatnak. A fotográfia kezdeti „kézműves technikáit" – a meglehetősen időigényes és nagy odafigyelést kívánó nedveslemezes és albumin eljárásokat – felváltó zselatinos szárazlemez korában a technika fejlődésével, a rövidebb exponálási idő révén, valamint az új felvételi és nyersanyagoknak köszönhetően szélesebb körben elterjedt a fotográfia. Az immáron nagyításra is alkalmas ezüstzselatinos előhívópapír (Solio) az 1910-s évekre elterjedt szinte mindenhol, és hosszú ideig használták ezt a fajta anyagot. Sokan akár életnagyságig is tudtak egy-egy felvételt nagyítani, a vevő kérésének megfelelően. Ez a korábbiakhoz mérten gyorsabb és ol-

[18] https://adtplus.arcanum.hu/hu/search/results/?list=eyJxdWVyeSI6ICJTemVtXHUwMGU5bHllcyBcdTAwZGNneWVrIDE5MjAgIn0 (letöltés dátuma: 2020. 04. 26.).

[19] Ezen a téren három, ebben a témában írott kötetet szeretnék említeni, amelyek forrásul szolgáltak: Jaslovszky Katalin – Stemlerné Balog Ilona (Szerk.): (2001): *Fénnyel írott történelem. Magyarország fotókrónikája 1845–2000.* Helikon Kiadó, Budapest. Szilágyi Gábor – Kardos Sándor (vál.) (1983): *Leletek a magyar fotográfia történetéből.* Képzőművészeti Kiadó, Budapest. Stemlerné Balog Ilona (2009): *Történelem és fotográfia.* Osiris Kiadó, Budapest.

csóbb felvételi eljárást jelentett, de a műtermi fotográfia még mindig nem tartozott az olcsó mulatságok közé. A fellelt felvételek többsége celloidinkép, így elmondható, hogy az új technikák népszerűsége ellenére sok helyen még az 1910-es évek után is alkalmazták a korábbi technikákat is, hiszen kizárólagos használatukhoz, főleg vidéken, hosszabb időre volt szükség. A műtermi, rendelt fényképek esetén az emberek igyekeztek – ahogyan Szlatki Erazmus képein is látjuk – legjobb ruhájukban, frissen készült frizurával és borotválkozás után, a lehető legelőnyösebben megjelenni. Az utólagos retusálás sem volt ritka – legyen szó derékkarcsúsításról vagy ékszerek utólagos képre helyezéséről. Szlatki Erazmusról készült és fennmaradt 4 felvétel közül 3 celloidin,[20] a legutolsó pedig – ezt a jól látható ezüstkiválás egyértelműen bizonyítja – már az újfajta felvételi eljárással készülhetett.

5. kép. *Szlatki Erazmus Berze Gyula aradi fotográfus felvételén, 1910 körül. Celloidin. Teljes méret: 6,8 x 11 cm*

Forrás: *A szerző tulajdona*

[20] Az eljárásról bővebben: Kincses: i. m. 86–87.

A korai képek egyikén retusálás nyomai láthatóak a hajon, szemeken, valamint a bajuszon. Mivel a felvételhez használt anyag másképp „öregszik", mint a retusálásra használt – vélhetőleg grafit – anyag, a kép öregedésével egy időben egyre szembeötlőbbek az esetleges későbbi javítások is.

Szlatki Erazmus szolgálati helyeit időrendi sorrendbe állítva, igyekeztem a róla talált képek alapján további információkat szerezni. Ebben a képek készítőjének működési helye és ideje, valamint az általa használt technika és a képeken fellelhető további fontos információk voltak segítségemre. Természetesen a képek pontos keletkezési idejét meghatározni ilyen úton nem lehet, minden esetben igyekeztem egy hiteles évtizedet megállapítani.[21] Vélhetőleg időbeli sorrendben az első felvétel (5. kép) Berze Gyula aradi műtermében készült celloidinkép.

Amit e kép készítőjéről röviden tudni lehet, az egy 1910-ben kiadott körözvény: „Valamennyi főszolgabíró és polgármester urnák, továbbá a községi elöljáróságoknak. Trencsén vármegye alispánjának f. é. 740. sz. átiratát nyomozás és eredmény esetén a megkereső hatóságnak közvetlen értesítése végett közlöm. Az 1891. évi Zayugrócz községi születésű Bercze István népfelkelő illetőség megállapítási ügyéből kifolyólag felkérem, hogy nevezettnek ismeretlen helyen tartózkodó atyja Berze Gyula fényképészt törvényhatósága területén nyomoztatni, feltalálása esetén illetőségi viszonyába vonatkozólag tüzetesen kihallgattatni, s az eredményről 60 napon belül értesíteni szíveskedjék. Nemleges értesítés mellőzendő.[22] Budapesten, 1910. évi február hó 8-án. Fazekas alispán"

A fentiek fényében feltételezhető, hogy a kép 1910 előtt készülhetett. Mivel Erazmus csendőrségi szolgálatba lépése is 1905 körülre tehető és vélelmezhető rokona, Szlatki Pál is Erdélyből származik, és első szolgálatait a déli határon töltötte, az aradi kép elkészülte nem annyira meglepő. Ezen a képen azonban már egyértelműen a három celluloidcsillag jelzi csendőr őrmesteri rangját, valamint egy, sajnos a fénykép alapján nem megállapítható kitüntetést is visel. Így a nagyon korai éveket a kép készültének dátumaként kizárhatjuk. „1881-ben a Magyar Királyi Csendőrség felállításakor a csendőr altisztek kezdő rendfokozata, a csendőr megfelelt a haderőben a tizedesi rangnak, amely két fehér celluloid csillag volt, a csendőr őrsvezetők rendfokozata a véderőben a szakaszveze-

---

21 Ebben nagy segítségemre voltak a kasírozott képek hátoldalán a fotográfus által megszerzett minősítések is, amelyek bizonyos években voltak jellemzőek az adott fotográfusra, továbbá az általa használt fotográfiai vegyszerek és azok reklámjainak szerepeltetése, illetve hiánya is segítségül szolgált.

22 *Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye Hivatalos Lapja,* 1910. február 17. VIII. évf. 7. sz. 72. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/PestPilisSoltKiskunVmHivatalosLapja_1910/?query=1910.%20Berze%20Gyula%20fényképész%20körözése&pg=79&layout=s (letöltés dátuma: 2020. 04. 23.).

tői ranggal volt azonos, amely három fehér celluloid csillagból állt, végül pedig a csendőr őrmester is három fehér celluloid csillagot viselt, de már sárga paszomány társaságában, ugyanúgy, mint a hadsereg béli őrmesterek."[23]

6. kép. *Szlatki Erazmus Antoni Larisch felvételén, 1915 körül. Celloidin. Teljes méret: 16,5 x 10,7 cm*

Forrás: *A szerző tulajdona*

A kép a kor stílusának megfelelően kabinetportré, kartonra kasírozva, feltételezésem szerint szintén celloidin-technikával készült felvétel. (Ezüstkiválás nincs rajta.) A képen felfedezhető a retusálás nyoma is, erő-

[23] Olasz György – Parádi József – Zeidler Sándor: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezredfordulóig. Digitális kiadv. 30. http://epa.oszk.hu/02100/02176/00018/pdf/EPA02176_rendvedelem_47-50_165-174.pdf (letöltés dátuma: 2020. 04. 23.).

sen elmélyítették az arc bizonyos vonásait és a szembogarat is. A portré körül a megszokott fehér vignettálás látható, a kép éles, a retusálás nyomai sajnos ma már sokat elvesznek az eredeti látványból, de a kép készültekor valószínűleg inkább előnyösebbé tették a felvételt.

7. kép. *Szlatky Erazmus felügyelő. Dimény Olivér felvétele. Teljes méret: 6,5 x 10,5 cm*

Forrás: *A szerző tulajdona*

A Krakkóban készült portré (*6. kép*) időrendben a következő – feltételezhetően valamelyik áthelyezés előtt, illetve közben készülhetett. Szintén kartonra kasírozott kabinetportréról van szó, az előzőnél nagyobb alakú, ezüstkiválás nélküli kép, celloidin-eljárással készült. Készítője A. (Antoni) Larisch volt, aki 1900-as évek elejétől Krakkó városában dolgozott fényképészként, s akinek egyes használati tárgyai megtekinthetőek a krakkói Fotográfiai Múzeum gyűjteményében. Ő írta a *Fotózási útmutató kezdőknek* című könyvet 1902-ben.

Antoni Larisch Kodak termékeket használt az 1920-as évek közepétől, kártyáinak stílusa is erősen megváltozott az 1920-as évekre, így a kép mindenképpen annak előtte készülhetett, feltételezhetően 1902 és 1925 között, szintén celloidin-technikával. A ruházat az előző képpel teljességgel megegyező, bár itt Erazmus kicsit távolabbról látható. A következő kép (7. kép) Szlatki Erazmus felügyelőt ábrázolja a rajta tintával hagyott jegyzet szerint. „A XX. század elején Tata egyik legnevesebb,

1907-től több, mint 30 éven át az 1940-es évekig tevékenykedő – fotósa Dimény Olivér volt."[24]

Dimény Olivér utáni keresésemben felmerült bennem a kérdés, hogy jelen kép, mely egyértelműen szolgálati igazolványként is jelentőséggel bírt, mennyire az alkalmazott fotográfia és mennyire az emlékképgyártó fotózás terméke. Szlatki Erazmus itt sem tekint közvetlenül a kamerába, tudatos és szigorú fejtartással tekintete a távolba néz.

8. kép. *Szlatki Erazmus utolsó ránk maradt képe. Teljes méret: 6,3 x 10,3 cm*

Forrás: *A szerző tulajdona*

Dimény Olivér fotóstúdiójának címe a kép kartonpapírjába nyomottan megtalálható: *Tata-Tóváros, Esterházy utca 30.* További vizsgálódásaim révén és a régimódi satírozós módszerrel, az igazolványon szereplő

[24] Somorjai József (Szerk.): *Érték a fotóban. Országos Fotótörténeti Konferencia előadásainak anyaga. Tata, 1993. szeptember 27–28.* http://vmek.oszk.hu/09600/09631/09631.pdf (letöltés dátuma: 2020. 04. 26.). S ha azt gondoljuk, hogy a korszakban csupán férfi fotográfusokra lelünk, íme egy további idézet ugyanebből az anyagból: „Az 1930-as években 5 jelentős és hosszú ideig működő fényképésze volt a városnak. Közülük ketten: Futó Fábiánné sz. Bóna Jolán (aki Dimény Olivér tanítványa volt) és Szabó Zsigmond Tatán, Dimény Olivér, Kaksa Rajmund és (Dimény Olivér másik tanítványa) Vasass Tiborné sz. Dosztál Gizella ugyanabban az utcában dolgoztak Tótváros. (17.) Futó Fábiánné 51 évig, Vasass Tiborné 54 évig fotózott. A hosszú évek alatt megszámlálhatatlan felvételt készítettek. A fényképezés minden területével foglalkoztak." Uo.

pecsétről sikerült kiderítenem, hogy a *Magyar Királyi Államvasutak* utazásra jogosító igazolványához készült, valamint a kép kartonra rögzítése is emiatt történt fém karikákkal. Az 1910-'20-as években fellelhető ilyen igazolványoknál megszokott módon a képre magára is feljegyezték a rajta szereplő nevét és betöltött pozicióját.

A kutatások során egyértelműen kiderült, egészen pontosan a csendőrségi zsebkönyvekből, hogy mikortól is felügyelő Szlatki Erazmus: 1919. évi január 1-től Tehát ez alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kép 1919 után készült. Az 1925-ös zsebkönyv tanúsága szerint már Igalon töltött be tiszthelyettesi pozíciót. Így elképzelhető, hogy a vasúti utazáshoz már korábban igénybe vette az igazolványt. „A tiszthelyettesek pedig egy széles és egy keskeny arany paszomány társaságában egy ezüst csillagot viseltek a gallérjukon. 1919-ben a csendőr legénységi és altiszti rangok teljes egészében elválltak a beosztásoktól abban az értelemben, hogy a rangok már nem egy adott beosztást jelöltek."[25] Ez is azt valószínűsíti, hogy a kép 1919 után készülhetett.

Erazmus felügyelő utolsó képe már minden információtól mentes (8. kép), megfeketedő ezüst is jelzi korát, se a készítő, se a stúdió neve és helye, sem pedig rangja nem szerepel rajta. Mind közül ez a legkesévbé igényesen elkészített felvétel, valószínűleg működő a műtermek számának csökkenése és a vegyszerhiány is közrejátszhatott ebben. Valószínű, hogy ez az utolsó, Szlatki Erazmusról készült felvétel. A gallérján viselt 3 celluloidcsillag és csíkok a tiszthelyettesi beosztását tükrözik.

„1920-ban új rendszer lépett életbe. A csendőr barna sújtással és sárga paszománnyal három fehér celluloid csillagot viselt. A csendőr őrmesterek, csendőr törzsőrmesterek és a csendőr főtörzsőrmesterek sárga paszománnyal egy, kettő, illetve három fémcsillagot kaptak. A csendőr tiszthelyettesek pedig szintén három fémcsillagot viseltek oly módon, hogy a 3. Osztályú tiszthelyettesnek egy széles és egy keskeny, a 2. és 1. osztályú tiszthelyettesnek pedig egy széles mellé kettő, illetve három keskeny ezüst paszományt is kaptak."[26] Ez egyértelműen – három celluloidcsillag és az egy vastag és három keskeny ezüstpaszomány – az I. osztályú tiszthelyettesi rangot bizonyítja, amely a kinevezésével és a csendőrségi zsebkönyv által is megerősítésre került.

[25] http://epa.oszk.hu/02100/02176/00018/pdf/EPA02176_rendvedelem_47-50_165-174.pdf (letöltés dátuma: 2020. 05. 20.).

[26] Olasz–Parádi–Zeidler: i. m.

Somogy megye – Az utolsó csendőri évek 1925–1926

A csendőrség a hivatalos meghatározás szerint a „közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt, katonailag szervezett őrtestület".[27] Hivatalosan legfőbb feladata a közrend fenntartása. Egy-egy őrmester 2-3 falu közbiztonságáért volt felelős. Amit még fontos tudnunk: a csendőrtisztek 20 év szolgálatra kötelezték el magukat, ezután minden évben meg kellett újítaniuk a szerződést. Az 1925-ös és 1926-os évek az utolsók, amikor még Szlatki Erazmus nevével (és egyáltalán a Szlatki névvel) találkozunk a csendőrségi zsebkönyvek lapjain. Ekkor már I. osztályú tiszthelyettesként a *IV. körzet (Pécs) csendőrkerületében*, Somogy megyében szolgált. Az 1922-es évben dicsérő okiratban részesítették ismét. Rangja immáron tiszthelyettes. 1926-ban a zsebkönyv I. fizetési fokozatú tiszthelyettesként említi. A IV. körzet 12. szárányában szolgál Fuchs István százados beosztottjaként, Igalon. Parádi József könyvében szerepelteti a csendőrségi fizetési beosztások szerinti illetményeit, így megállapítható, hogy az első osztályú tiszthelyettesek illetménye 1925-ben havi 75, évi 900 aranykorona volt, ehhez jött még a szolgálati időtől függő mértékű legyénységi pótdíj, melynek értéke 20. évtől – ennyi időt már bizonyosan letöltött a csendőrség szolgálatában Szlatki Erazmus – havi 25, illetve évi 300 aranykorona volt.[28] Az 1927-es évtől valószínűleg leszerelt, vagy kényszerűen nyugdíjazták, és családja – immáron Szlatky László nagyapám 1934. augusztus 14-i születése is – Somogy megyéhez köthető.[29] Az 1919–1925-ös évek alatti átvezénylés végleges letelepedést jelentett számára. Nevét többet sem a nyugállományú csendőrök jegyzékében, sem más dokumentumban fellelni nem tudtam, halálára vonatkozóan sem találtam információt.[30] Igal térségében az 1927-es évben a korábbi pozíciója a csendőrségi zsebkönyv szerint betöltetlen maradt. (Több névrokona szolgált a *II. Budapesti Körzet központi Tanosztályán*, és a pozsonyi tanosztályhoz is köthető egyetlen kéziratos levele is, amelyről a korábbiakban szó esett.)

Lehetséges rokoni szálak?

Több névrokona, illetve lehetséges, hogy közvetlen rokona is szolgált a csendőrségben, s bár mindez csak reménykedő feltételezés, meg kell je-

---

27 *Rendvédelem-történeti Füzetek,* XIX. évf. (2010) 22. sz. http://epa.oszk.hu/02100/02176/00008/pdf/RTF_22_046-052.pdf (letöltés dátuma: 2020. 05. 20.).

28 Parádi: i. m. 212.

29 Honvédségi iratai tanúbizonysága szerint születési helye Kaposvár volt.

30 A csendőrök nyugdíjazásával kapcsolatosan bővebben lásd Csapó: i. m. 100. skk. A kényszernyugdíjazások sem voltak ritkák.

gyezni, hogy a Szlatki/Szlatky név nem sűrűn fordult elő a zsebkönyvekben. Mivel pontos adatok nem állnak rendelkezésre születési helyét és pontos születési dátumát illetően, nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a lehetőséget, hogy az alábbiakban megnevezett személy rokona lehetett. Legfontosabbként a vele egy zsebkönyvben igen sűrűn szereplő Szlatki Pált említeném, aki a budapesti kerület 1. szakaszában járásőrmesteri rangban három gyalogos őrmester felettese volt, majd Gyömrőre és Nagyváradra is áthelyezték. 1897-ben a 169. számú őrsön, Lapusnicselen állomásozik, *címzetes* őrmesterként. Ez neve első említése. Születési éve birtokában vélelmezhető, hogy 24 évesen állhatott először hivatásos csendőrként szolgálatba. 1898–98-ben őrsvezetőként, illetve címzetes őrmesterként találjuk meg a 169. számú mehádiai őrsön. Aki „a resiczebányai ~ munkásokkal szemben tanusított higgadt fellépés és szolgálatban tanusított, fáradságot nem ismerő magatartásáért" 1902-ben (!) a II. számú csendőrkerület beosztottjaként nyilvánosan megdícsértetett. 1900-ban és 1901-ben az oraviczabányai szakaszban segédoktató volt, címzetes őrmesteri rangban. Az 1917-es zsebkönyvben a nevével kapcsolatban ez áll: „A háborúban teljesített kitűnő szolgálatai elismeréséül a koronás ezüst érdemkeresztet kapta az országos csendőriskola állományában."

Érdekesség még, hogy az 1933. szeptember 22-i, pénteki *Budapesti Közlöny*[31] *első oldalának legalsó bekezdésében találkozunk utoljára a nevével, mégpedig az alábbi információval, amely születési helyéről és pontos évéről is tudósít: „A m. kir. belügyminiszter az 1933. évi 45.678. számú határozatával Szlatki Pál Szamosújvár városában 1872. évben született, róm. kath. vallású, m. kir. nyug. csendőrtiszthelyettes, darányi lakos családi nevét »Deli« névre változtatta át."*[32] Darány pedig nem máshol, mint Somogy megyében található. Ez újfent egy megerősítése talán annak, hogy rokoni kapcsolatban állhatott a két Szlatki – Erazmus és Pál – egymással. Továbbá Pál életútja és szolgálati helyei is tanusítják, hogy a csendőr a háborúban és élete során is számos területen teljesített szolgálatot, melyek feljegyzésére és elismerésére is gyakorta sor került.

31 https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/BudapestiKozlony_1933_09/#_=_? (letöltés dátuma: 2020. 04. 26.).

32 Sok csendőr változtatott nevet a két világháború közötti időszakban.

A kamera túloldalán

9. kép. *Nagyapám és édesanyja, Szlatki Paula Selmann Rezső „Elite" műtermében, Kaposváron, 1940 körül. Nyílt levelezőlap. Teljes mérete: 8,7 x 13,7 cm*

Forrás: *Saját tulajdon*

Kis kitérőként szeretnék néhány érdekességet is megemlíteni, amellyel az érintett fotográfusok kapcsán találkoztam kutatásom során. Dimény Olivérről, Bercze Gyuláról és Antoni Larischról ejtettem már néhány szót. Azonban a konkrétan már nagyapámhoz köthető, 1940-es évekből származó felvételek közül egy kiemelkedő jelentőséggel bír számomra, a fotográfus, Selmann Rezső személye miatt. A korabeli újságokból sokat megtudhatunk egyes hirdetéseiből (például, hogy német nyelvű nevelőnőt keres gyermeke számára, vagy házvezetőnő iránt érdeklődik),[33] de a *Somogyi Világosság* hasábjain közölt, vele készült 1948-as interjúból kiderült, hogy egy szerencsés véletlen folytán sikerült megmenekülnie a sachsenhauseni koncentrációs tábor fonthamisító műhelyéből. Amikor a hozzá betérő ügyfelekről kérdezik, válaszában a nemrég befejeződött háború utáni élet fájdalmas valósága is visszaköszönt. „…de előbb ruház-

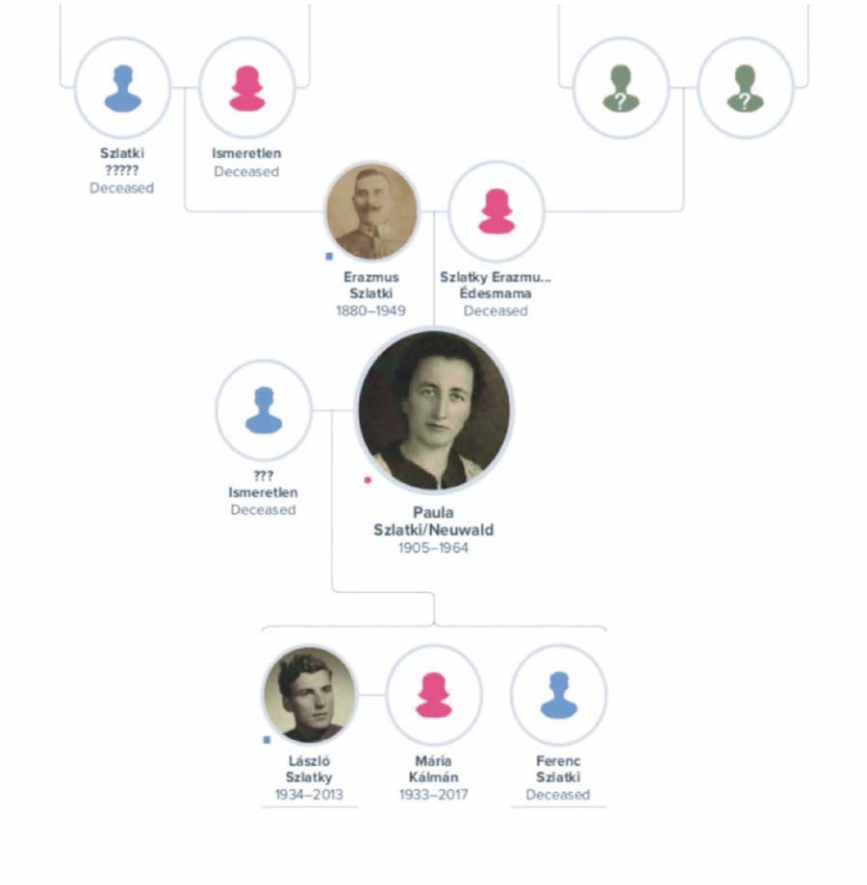
[33] „Német kisasszonyt keresek hétéves fiúhoz, ki a háztartásban segédkezik. Selmann Rezső, Kaposvár, Fö ucca 7." 1928. február 14. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/PestiNaplo_1928_02/?query=selmann%20rezső%20Kaposvár&pg=356&layout=s (letöltés dátuma: 2020. 05. 20.).

kodni kell és előteremteni a mindennapi kenyeret, csak ezután jön a kulturának ez a szép megnyilatkozása."[34]

Sok fotográfus alapanyaghiányra panaszkodik ekkor, és arra, hogy az emberek egyre kevésbé engedhették meg maguknak azt, hogy felvételeket készíttessenek magukról. Többen is megjárták a frontot, és ha élve haza is kerültek, sokszor a semmiből kellett újraépíteniük az életüket.

A 9. képen látható privát képeslap – mérete és hátlapja is e funkcióját jelzi – a második világháború végéig volt igazán népszerű, de a 20. század folyamán még nagyon sokáig készítettek hasonló képeket, akkor is, amikor már nem adták postára, ahogyan ezt a képet sem.[35]

10. kép. *A feltételezett családfa a fellelt információk alapján.*

Forrás: *Familysearch.org*

[34] A teljes cikket lásd: https://mandadb.hu/common/file-servlet/document/387587/default/doc_url/Somogyi_Vilgossg_3vf31sz1948februr8.pdf (letöltés dátuma: 2020. 04. 26.).

[35] Stemlerné: i. m. 125.

Összefoglaló

Bár kutatásom csak néhány, eddig ismeretlen fénykép alapján indult el – egyetlen név és beosztás birtokában –, igyekeztem a rendelkezésemre álló források alapján a lehető legszélesebb és legalaposabb képet alkotni egy általam nem ismert személyről. Hivatástudata kétségbevonhatatlan, s bár jelleméről, emberségéről sok mindent sajnos nem sikerült kideríteném, annyi bizonyos, hogy nyomot hagyott a 20. század első évtizedeinek írott történelmében. Az 1900-as években kevés volt az a tisztviselő, katona és tiszthelyettesi rangot betöltött személy, akiről több fénykép és okirat készült, akit ennyi helyen, rangban megemlít a nyomtatott sajtó. Külön öröm, hogy négy különböző fénykép van a család birtokában, tekintve, hogy a fényképezkedés igenis uri mulattságnak számított annak idején, és nem kevés anyagi áldozatot kellett hozni annak, aki „elit" és jónevű fényképészekhez kívánt bejelentkezni egy-egy kabinetportré erejéig, még akkor is, amikor a fényképezés már olyan technikát használt, amely sokak számára elérhető volt. Ez a kackiás bajuszú, szigorú tekintetű, sokat megélt és tapasztalt csendőr járásőrmester, tiszthelyettes valószínűleg az én mostohanagyapám nagyapja, akinek sajnos az 1919 és 1925 közötti tevékenységéről nem maradt információ. Élete utolsó éveit Igalon tölthette, de annyi bizonyos, hogy családja körében, Somogy megyében.[36] A ránk maradt fényképek alapján ezek azok az információk, amelyeket bizonyosan, írásos bizonyítékok alapján is meg tudok erősíteni. Kutatásaimnak itt nincs vége, bár a vérrokonság hiánya miatt az igali római katolikus levéltár anyagának feltérképezése és az esetlegesen fellelhető anyakönyvi és házasságlevelek felkutatása, illetve ezen munka sikeressége kérdéses. Sajnos az sem világos, hogy Erazmus kit és mikor vett nőül, és Paulán kívül milyen nemű és nevű gyermekei születtek, mikor és hol, de remélem, erre is fény derül egyszer.

[36] További leszármazói Mernyén laktak. Mivel sajnos vérségi leszármazást bizonyítani nem tudok, egyelőre a levéltári kutatások sem lehetségesek.